

Nr 99.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1953/54 till statens sjuksköterskeskolor.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkterna 104 och 105, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 2 januari 1953, föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54, dels ock till Statens sjuksköterskeskola: Avlöningar resp. Omkostnader för nämnda budgetår anvisa två förslagsanslag av 225 000 resp. 89 300 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 152, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 13 mars 1953, framlagt de förslag, vilka framgår av den följande redogörelsen.

1:o) **Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har i *propositionen nr 1* (punkt 104, s. 183—186) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54, dels ock till Statens sjuksköterskeskola: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 225 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 175 000 kronor.

De båda på serafimerlasarettet placerade instruktionssköterskor, som handleder och undervisar skolans dit hänvisade elever under deras praktiska utbildning, har visat sig fylla en viktig uppgift. Med hänsyn till de gynnsamma erfarenheterna av denna utbildningsverksamhet anser sig departementschefen böra tillstyrka, att ytterligare en instruktionssköterska anställs för samma ändamål. Befattningshavaren föreslås erhålla extra ordinarie anställning. I enlighet med de föreskrifter, som gäller för befintliga motsvarande tjänster, anses hon härvid böra placeras i 18 eller 20 lönegraden, varvid sistnämnda lönegrad förutsättes skola tillämpas endast i fråga om den, som genomgått vederbörlig utbildningskurs för instruktionssköterska.

För fullgörandet av uppdrag som ledamot eller suppleant i styrelsen för skolan föreslås ersättning skola utgå i form av dagarvode enligt kommittékungörelsen. Ersättning anses dock icke böra tillkomma sådan ledamot,

som är självskriven i styrelsen. Kostnaden härför uppskattas till omkring 500 kronor. Ersättningen anses bära bestridas från arvodesposten, vars be-teckning i samband härmed föreslås ändrad till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Vidare anses reseersättning enligt allmänna resereglementet bära utgå till ledamot eller suppleant för resa, som för uppdragets fullgörande företages från hemorten till Stockholm eller Solna och åter. Kostnaden härför anses bära bestridas från omkost-nadsanslaget.

I fråga om arvodet till redogöraren, tillika sekreterare, förordas en höj-ning med 60 kronor. För anpassning av timlärararvodena till de grunder, som f. n. tillämpas vid statens institut för folkhälsan, föreslås anslagsposten till arvoden åt tillfälliga lärare uppräknad med cirka 6 700 kronor. Det för anställande av extra städpersonal, vikariatsersättningar m. m. avsedda be-loppet anses bära ökas från 4 000 till 5 000 kronor.

Vad sålunda förordats påkallar en ökning av medelsanvisningen med 13 000 kronor för anställande av en instruktionssköterska, 7 300 kronor för arvodeshöjningar och beredande av ersättning till styrelsens ledamöter m. fl. samt 1 000 kronor för ökad gottgörelse till extra städpersonal m. m. Härtill kommer den automatiska utgiftstegringen med i runda tal 5 000 kronor för löneklassuppflyttningar m. m., 23 000 kronor för kostnader, avseende 1952 års särskilda lönetillägg, samt 400 kronor för ersättning för obekvämt arbetstid. Anslaget föreslås alltså uppräknat med 49 700 eller i runt tal 50 000 kronor.

I *propositionen nr 152* föreslås att anslagets rubrik ändras till Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts före-varande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjukskö-
terskeskola i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m.
budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags-</i> <i>vis</i>	43 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 700
3. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	34 400
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	81 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	63 900

Summa kronor 225 000;

b) till *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 225 000 kronor.

2:o) **Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har i *propositionen nr 1* (punkt 105, s. 186—189) föreslagit riksdagen att till Statens sjuksköterskeskola: Omkostnader för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 89 300 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 77 400 kronor.

Departementschefen förordar en med 11 900 kronor ökad medelsanvisning, varav 700 kronor till sjukvård m. m. åt befattningshavare, 200 kronor till reseersättning, 500 kronor till övriga expenser och 10 500 kronor till övriga utgifter.

I *propositionen nr 152* föreslås att anslagets rubrik ändras till Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkostnader.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må till *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 89 300 kronor.

3:o) **Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar.** I propositionen nr 152 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola i Göteborg att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54, dels ock till Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar för nämnda budgetår under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 53 000 kronor.

I skrivelse den 30 januari 1953 har medicinalstyrelsen inkommit med utredning och förslag rörande inrättande av en statlig sjuksköterskeskola i Göteborg.

Departementschefen berör inledningsvis tillgången på och behovet av sjuksköterskor och anför därom följande.

För att erhålla en uppfattning om behovet av utbildningsplatser för sjuksköterskor har medicinalstyrelsen verkställt vissa beräkningar rörande tillgången till och behovet av sjuksköterskor år 1965. Antalet yrkesverksamma sjuksköterskor, som år 1950 uppgick till 13 090, har beräknats förstnämnda år uppgå till 22 000. Styrelsen har därvid räknat med att avgången från yrket kommer att vara densamma som under perioden 1946—1950. Enligt vad jag under hand inhämtat från medicinalstyrelsen har avgången under senare år stadigt minskat och utgjorde sålunda år 1951 endast 1,75 procent mot 7,2 procent år 1946. Då avgången starkt växlat och under de närmast föregående åren (1939—1945) varit genomsnittligt betydligt högre,

torde emellertid såsom medicinalstyrelsen föreslagit tillgången till sjuksköterskor år 1965 försiktigtvis böra nedräknas till omkring 21 000. Enär det av styrelsen för samma år beräknade totala behovet av sjuksköterskor skulle uppgå till omkring 20 400, skulle sålunda vid denna tidpunkt tillgång och efterfrågan i huvudsak motsvara varandra. Nu angivna beräkningar måste givetvis grunda sig på ett flertal osäkra faktorer och därför bedömas med en viss försiktighet. Det måste emellertid förväntas, att bl. a. utbyggnaden av såväl den slutna som den öppna vården samt de starkt avkortade vårdtiderna och intensifierade behandlingsmetoderna kommer att ställa ökade krav på tillgången till kvalificerad sjukvårdspersonal. Jag har därför i huvudsak ansett mig kunna godtaga styrelsens beräkningar och de förutsättningar, på vilka dessa baserats, såsom underlag för en bedömning av det framtida utbildningsbehovet.

Utgångspunkt för beräkningarna rörande tillgången till sjuksköterskor har varit, att samma antal elever som f. n., d. v. s. något mer än 1 500 per år, framdeles skall nyintagas i sjuksköterskeskolorna. Detta elevantal bör sålunda i görligaste mån uppehållas. En eller möjligen två av de största sjuksköterskeskolorna torde emellertid komma att minska sitt elevantal med omkring 40 à 50 elever per år. Då någon ökning av elevintagningen vid övriga skolor icke synes vara att räkna med, skulle ett bibehållande av förenämnda elevantal sålunda icke vara möjligt med nuvarande antal sjuksköterskeskolor. Med hänsyn härtill och då någon ytterligare sjuksköterskeskola i kommunal eller enskild regi icke synes vara att förvänta, bör nya utbildningsmöjligheter tillskapas på annat sätt. Redan detta förhållande synes i och för sig tala för att ytterligare en statlig sjuksköterskeskola inrättas. Jag vill emellertid också med några ord belysa den aktuella situationen i fråga om tillgången på sjuksköterskor m. m. Enligt vad jag under hand inhämtat från medicinalstyrelsen uppgick antalet i slutet vård inrättade sjukskötersketjänster den 31 oktober 1952 till 6 900, varav 1 290 var vakanta. Av sistnämnda antal uppehölls dock 922 tjänster av formellt kompetenta vikarier, varför de egentliga vakanserna — d. v. s. helt vakanta tjänster och tjänster utan formellt kompetent vikarie — uppgick till sammanlagt 368. Antalet huvudsakligen på grund av sjuksköterskebrist stängda avdelningar och vårdplatser utgjorde vid samma tidpunkt 20 resp. 552. I förhållande till motsvarande siffror för år 1951 har situationen visserligen betydligt förbättrats, men antalet vakanser är alltjämt avsevärt. Inom den öppna vården fanns den 1 januari 1952 inrättade 1 631 distriktskötersketjänster. Då av dessa 1 343 var besatta, uppgick antalet vakanser vid nämnda tidpunkt alltså till icke mindre än 288. Bristen på sjuksköterskor är sålunda f. n. — liksom fallet varit de senaste åren — starkt kännbar.

Av skäl som ovan anförts anser sig departementschefen böra tillstyrka medicinalstyrelsens förslag att inrätta ytterligare en statlig sjuksköterskeskola i Göteborg med en årlig intagning av 60 elever. Härtill kommer att morskeläroanstalterna föreslagit, att utbildningen vid barnmorskeläroanstalten i Göteborg fr. o. m. januarikursen 1956 skall — liksom f. n. vid stockholmsanstalten — utformas såsom påbyggnad till tvåårig allmänutbildning i sjuksköterskeskola. Förstnämnda utbildning skulle då i viss utsträckning kunna repliera på den nya skolan. Medicinalstyrelsen har

uppskattningsvis räknat med att ett tjugotal elever årligen skulle övergå till de båda barnmorskeläroanstalterna för utbildning till sjuksköterskebarnmorskor. I nämnda proposition har vidare föreslagits, att den extra-kurs, som sedan budgetåret 1944/45 anordnats vid göteborgsanstalten, skall indragas fr. o. m. hösten 1953. De undervisningslokaler och elevbostäder, som härigenom kommer att frigöras, skulle sålunda kunna disponeras för den nya sjuksköterskeskolans räkning. Ett visst ytterligare lokalbehov skulle dock uppkomma. Det förutsättes emellertid att, särskilt som lokalbehovet under det första verksamhetsåret kan beräknas vara av förhållandevis ringa omfattning, lokaler utöver vad som frigöres i samband med nedläggandet av nämnda barnmorskekurs endast ianspråktagas om så visar sig oundgängligen erforderligt. Stadens representanter har preliminärt förklarat sig villiga såväl att hyra ut angivna lokaler för ändamålet som att taga emot skolans elever för praktisk utbildning. I den mån utbildningsplatser icke kan ställas till förfogande inom staden, anses möjlighet finnas att erhålla sådana i såväl Uddevalla som Mölndal. Förslag till avtal i dessa och andra med utbildningen sammanhängande frågor torde i vanlig ordning böra underställas Kungl. Maj:t för godkännande.

Mot styrelsens förslag, att utbildningen vid den nya sjuksköterskeskolan skall följa för samtliga sådana skolor fastställd minimikursplan, har departementschefen i huvudsak intet att erinra. Timantalet i bl. a. gymnastik anses dock kunna reduceras något.

Det anses vara lämpligt, att en samordning i olika avseenden mellan barnmorskeläroanstalten och den nya skolan kommer till stånd. Det förordas därför, att en gemensam styrelse för dessa båda läroanstalter inrättas. Antalet ledamöter i styrelsen anses kunna begränsas till sex. Kungl. Maj:t anses böra äga besluta såväl härom som rörande styrelsens sammansättning. Bestämmelser i detta hänseende liksom rörande styrelsens och befattningshavernas åligganden m. m. anses lämpligen böra intagas i en särskild instruktion.

För bestridande av kostnaderna för skolans verksamhet anses för nästa budgetåret bör anvisas två förslagsanslag, rubricerade Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar och Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader. Det sammanlagda medelsbehovet för den nya skolan har vid fullt utbyggd verksamhet uppskattats till i runt tal 275 000 kronor, varav för avlöningar omkring 156 000 och för omkostnader omkring 119 000 kronor. Departementschefen har i huvudsak intet att erinra mot dessa beräkningar. I enlighet härmed skulle vid full verksamhet erfordras följande befattningshavare, nämligen en föreståndare (23 lönegraden), tre instruktionssköterskor för den teoretiska och tre för den praktiska utbildningen (18 eller 20 lönegraden), en skolsköterska (14 lönegraden) samt ett kontorsbiträde. Härtill kommer timanställda lärare samt en redogörare-

sekreterare. Av nämnda befattningshavare erfordras budgetåret 1953/54 föreståndaren och en instruktionssköterska under hela budgetåret samt ytterligare en instruktionssköterska och skolsköterskan fr. o. m. den 1 mars 1954. Skolsköterskan föreslås anställd gemensamt för skolan och barnmorskeläroanstalten. Förenämnda befattningshavare anses böra beredas extra ordinarie anställning i angivna lönegrader. Behovet av skrivhjälp anses åtminstone under den första tiden kunna tillgodoses genom anställande av ett för nämnda läroanstalter gemensamt, deltidsanställt skrivbidrag med avlöning enligt bestämmelserna om reglerad befordringsgång.

Arvodet till redogöraren, tillika sekreterare, vilken likaledes kommer att vara gemensam för de båda läroanstalterna, föreslås bestämt till 2 400 kronor för år och timpläroarvodena, liksom fallet är vid statens sjuksköterskeskola i Stockholm, utgå med högst samma belopp som motsvarande arvoden vid statens institut för folkhälsan. Kostnaden för sistnämnda ändamål uppskattas för nästa budgetår till omkring 8 800 kronor.

För fullgörande av uppdrag som ledamot eller suppleant i styrelsen för skolan anses ersättning böra utgå i form av dagarvode enligt kommittékungörelsen. Kostnaden härför beräknas till omkring 600 kronor per år. Resersättning enligt allmänna resereglementet föreslås utgå till ledamot eller suppleant för resa, som för uppdragets fullgörande företages från hemorten till Göteborg och åter. Kostnaden härför anses böra bestridas från skolans omkostnadsanslag.

I enlighet med vad sålunda anförts kan medelsbehovet under avlöningsanslaget för nästa budgetår beräknas till 53 000 kronor, varav för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 3 000 kronor, för arvoden åt tillfälliga lärare 8 800 kronor, för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 27 200 kronor samt för rörligt tillägg 14 000 kronor.

Utskottet. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har Kungl. Maj:t i en tidigare avlämnad proposition, nr 109, föreslagit att den årliga ekstrakurs för utbildning av barnmorskor, som sedan nära tio år anordnats vid barnmorskeläroanstalten i Göteborg, skall indragas fr. o. m. hösten 1953. I förevarande proposition föreslås att de undervisningslokaler och elevbostäder vid anstalten, som kommer att frigöras genom indragningen av ekstrakursen, i stället skall användas för en av departementschefen förordad ny statlig sjuksköterskeskola, där utbildning skall bedrivas efter riktlinjer, som angivits i statsrådsprotokollet.

Enligt utskottets mening hade det varit önskvärt att medicinalstyrelsen bedrivit utredningen i ärendet på sådant sätt, att definitiva avtal och förslag förelegat på alla punkter av betydelse för en allsidig bedömning av förevarande spörsmål. I det skick, vari ärendet nu underställts riksdagens prövning, har utskottet nödgats intaga sin ståndpunkt innan avtal kommit

till stånd med vederbörande landsting rörande utbildningsplatser för vissa sjukvårdsgrenar. Även frågan om den föreslagna skolans utbyggnad med en utbildningslinje för distriktssköterskebarnmorskor har i propositionen lämnats öppen.

Trots den på vissa punkter mindre tillfredsställande utredningen finner sig utskottet kunna tillstyrka departementschefens förslag. Av betydelse för utskottets ställningstagande har härvidlag varit, att genom förslaget möjlighet öppnas att bygga barnmorskeutbildningen på tvåårig grundutbildning i sjuksköterskeskola. Erfarenheterna av detta utbildningssystem har såsom framhållits i propositionen varit goda. I anslutning till det ovan sagda vill utskottet såsom ett önskemål uttala, att medicinalstyrelsen ofördröjligen utreder frågan om anordnande vid den föreslagna skolan av en linje för utbildning till distriktssköterskebarnmorskor. Förslag härom bör så snart omständigheterna det medger underställas riksdagen.

Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 000
2. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	8 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	27 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	14 000

Summa kronor 53 000;

b) till *Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar* för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 53 000 kronor.

4:o) **Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader.** I propositionen nr 152 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

Under ifrågavarande anslag föreslås anvisade 50 000 kronor, varav till sjukvård m. m. åt befattningshavare 100 kronor, till reseersättningar 400 kronor, till expenser 3 000 kronor samt till övriga utgifter 46 500 kronor. Lik-

som fallet är vid motsvarande skola i Stockholm, anses ersättningar från huvudmännen för de sjukhus, där praktisk utbildning av den nya skolans elever äger rum, böra tillföras en särskild elevfond, vilken föreslås skola disponeras i enlighet med av Kungl. Maj:t fastställd stat.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till *Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

Stockholm den 5 maj 1953.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Näsgård, Ohlon, Leander, Gillström, Pålsson, Näsström, Sundelin, Bergh, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, Lundqvist, Ragnar Persson, Edvin Thun och Bergman; samt
från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmborg i Skövde, Andersson i Malmö, Ståhl, Rubbestad, Lindholm, Åkerström, Hoppe, Wedén, Onsjö, Persson i Växjö, Birke, Almgren och fröken Ager.